



SORØ
KOMMUNE

BEREDSKABSPLAN

Om at forebygge og håndtere overgreb mod børn og unge



"Barnet har ret til omsorg og tryghed. Det skal behandles med respekt for sin person og må ikke udsættes for legemlig afstraffelse eller anden krænkende handling."

Forældreansvarsloven § 2 stk.2

Revideret maj 2022

Indhold

Om Beredskabsplanen.....	4
Målgruppe	4
Formål.....	5
Definitioner på overgreb	5
Fysiske overgreb	5
Fysiske overgreb kan være	6
Psykiske overgreb og omsorgssvigt.....	6
Seksuelle overgreb	7
Overgreb i forbindelse med mobning	8
Overgreb forbundet med brugen af digitale medier.....	8
Grooming.....	8
Sugardating.....	9
Prostitution.....	9
Negativ social kontrol	10
Æresrelaterede overgreb og konflikter	10
Konsekvenser af overgreb	11
Sådan skal du reagere på en bekymring for et barn eller en ung	12
Bekymring.....	12
Mistanke	13
Konkret viden	13
Forebyggelse af overgreb gennem organisatoriske rammer	14
Forebyggelse af overgreb gennem faglig viden.....	15
Medarbejdere skal rustes til opgaven	16
Overgreb er forbundet med tabu og skam.....	16
Tegn på overgreb eller anden form for mistrivsel.....	17
Tidlig opsporing af overgreb.....	18
Hvordan taler vi med et barn, som vi mistænker for at have været udsat for overgreb?.....	19
12 råd til samtalen med barnet eller den unge.....	19
Når forældreinddragelse skal undgås.....	21
Sparringsmuligheder	21
Lokale sparringsmuligheder	22

Tavshedspligt.....	22
Skærpet underretningspligt.....	22
Underretningens udformning.....	24
Forløbet efter underretningen	24
Kontakten til barn og forældre i forbindelse med underretningen	25
Øvrige ansatte på skolen/institutionen mv.	25
Orientering til andre forældre og bestyrelsen	25
Ny underretning hvis barnets situation forværres.....	26
Akut underretning og akut handling	26
Anmeldelse til politiet	27
Politiets rolle.....	27
Afværgepligt gælder alle	28
Børnehus Sjælland.....	30
Børnehus Sjælland foretager:.....	30
Børnehusets målgruppe er:.....	30
Bilag 1 – Forebyggelse af overgreb samt adfærdstegn	31
Mulige tegn og reaktioner på fysiske overgreb for forskellige aldersgrupper	31
Mulige tegn og reaktioner på seksuelle overgreb for forskellige aldersgrupper	32
Mulige tegn og reaktioner på seksuelle overgreb for forskellige aldersgrupper	33
Bilag 2 – Kontaktoplysninger og hjemmesider	35
Vagten.....	35
Underretninger.....	35
Døgnvagten	35
Samarbejdspartnere	35
Børnehus Sjælland	35
Politiet:	35
Andre	35
Nyttige links: - flere links	36

Bilag 1 – Forebyggelse af overgreb samt adfærdstegn
 Bilag 2 - Kontaktoplysninger og hjemmesider

Om Beredskabsplanen

Denne beredskabsplan formidler de lovgivningsmæssige krav til handleprocedurer i sager om overgreb mod børn og unge. Planen giver anbefalinger til, hvordan medarbejdere ansat i Sorø Kommune – herunder fagpersoner på børne- og ungeområdet, kan arbejde med forebyggelse, opsporing og håndtering af overgreb.

Den reviderede *Beredskabsplanen* er godkendt af Børn- og Undervisningsudvalget på møde d. 3. maj 2022.

Du har pligt til at handle, hvis du får mistanke om overgreb mod børn eller unge. Men hvad gør du helt konkret som medarbejder eller som leder? Og hvad gør kommunens myndighedsafdeling? *Beredskabsplanen* indeholder en detaljeret oversigt, som gør det muligt at finde de relevante afsnit i en konkret situation.

Beredskabsplanen indeholder:

- Anvisninger til, hvordan du skal handle som medarbejder og som leder
- Definitioner på og konsekvenser af overgreb
- Information om Sorø Kommunes arbejde med at forebygge, opspore og håndtere overgreb
- Præsentation af relevante samarbejdspartnere i og uden for kommunen

Du kan finde beredskabsplanen på Sorø Kommunes hjemmeside og på kommunens intranet, Findus. På Findus finder du også handlekort og yderligere materiale til medarbejdere.

Du har pligt til at handle, hvis du får mistanke om overgreb mod børn og unge

Målgruppe

Målgruppen for denne beredskabsplan er ansat i eller arbejder for Sorø Kommune og har via arbejdet kontakt med børn og unge under 18 år. Det er blandt andet ledere og ansatte i dagplejen, offentlige og private dagtilbud og skoler, skolefritidsordninger, klubber, sundhedsplejersker, logopæder, socialrådgivere, psykologer, SSP-konsulenter, ungekonsulenter, familiebehandlere, ansatte i behandlingstilbud, den kommunale tandpleje, ungdomsuddannelser, døgninstitutioner, socialpædagogiske opholdssteder og plejefamilier.

Sorø Kommune kan ikke forpligte eksterne aktører på at arbejde med *Beredskabsplanen* på samme måde, som vi selv vil gøre det, men vi kan gøre opmærksom på *Beredskabsplanens* eksistens. Når vi modtager underretninger fra eksterne aktører om overgreb mod børn, vil vi handle i overensstemmelse med *Beredskabsplanen*.

Formål

Beredskabsplanen har til formål at beskrive, hvordan du skal reagere, når der opstår mistanke om vold eller seksuelt misbrug af et barn eller ung.

Beredskabsplanen har også til formål at vejlede om, hvilke tegn på mistrivsel man som fagperson skal være opmærksom på, så overgreb mod børn og unge kan forebygges, og børn og unge udsat for overgreb kan opspores og hjælpes.

Alle ansatte i Sorø Kommune har underretningspligt. Underretningspligten kan ikke tilsidesættes af overordnede, uanset lokale aftaler. Du vil som underretter altid modtage en kvittering og en orientering om det videre forløb. Alle underretninger bliver vurderet og behandlet inden for 24 timer.

Definitioner på overgreb

For at du kan observere og reagere på viden eller mistanke om vold og seksuelle overgreb, er det nødvendigt at definere, hvad vi forstår ved overgreb. Du skal kende begreberne for overgreb.

I Sorø Kommune skelner vi mellem fysiske, psykiske og seksuelle overgreb¹. I praksis består overgreb ofte af en kombination af flere former for vold.

Socialstyrelsen definerer vold som "en handling eller trussel, der uanset formålet kan krænke en anden persons integritet, eller som skræmmer, smerter eller skader personen – uanset om personen er et barn eller en voksen. Volden kan have samme effekt på andre personer, der overværer eller overhører handlingen. Volden kan både være en bevidst handling eller en handling, der sker i affekt.

Uanset typen af vold, der begås mod et barn, så er der tale om en adfærd fra forældrene eller andre omsorgsgivere, som er ødelæggende for eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet. Enhver form for vold bringer barnets udvikling og sundhed i fare".

Enhver form for vold bringer barnets udvikling og sundhed i fare

Fysiske overgreb

"Fysisk vold i nære relationer er en handling eller hændelse, hvor forælderen, den primære omsorgsgiver eller den fagperson eller frivillige, i hvis varetægt barnet er overladt, smerter eller skader barnet og krænker dets integritet fysisk og psykisk. Volden kan komme til udtryk ved handlinger som fx at slå, sparke, ruske, bide, kvæle, skolde, brænde eller forgifte barnet. Volden kan være en intenderet handling eller ske i affekt. Der kan være tale om en enkeltstående handling eller gentagne episoder. Fysisk vold er ødelæggende for, eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet, og bringer dets udvikling og sundhed i fare."

¹ <https://socialstyrelsen.dk/born/overgreb/seksuelle-og-voldelige-overgreb>

Fysiske overgreb kan være

- At blive udsat for kropslig smerte gennem slag, spark, brændemærkning, skoldning, kvælertag.
- Anden form for straf, hvor barnet rammes direkte på kroppen.
- Et fysisk overgreb kan også være at ruske børn, så hovedet bevæges ukontrolleret frem og tilbage, hvilket kan føre til hjerneskader.
- Det kan være at tage hårdt fat i armen eller skubbe barnet.
- Omskæring af piger er også et fysisk overgreb.

Det er vigtigt at huske på, at ikke al vold og fysiske overgreb kan ses på barnet og den unge. Med de fysiske overgreb vil altid følge psykiske overgreb (psykisk vold), fordi barnet lever med usikkerheden og utrygheden om, hvornår og hvordan overgrebene sker igen.

Fysiske overgreb kan efterlade mærker på kroppen, på armene, benene eller måske i ansigtet. Ofte er mærkerne skjult under tøj, og i nogle tilfælde er der tale om indre skader, som ikke er synlige.

Psykiske overgreb og omsorgssvigt

”Psykisk vold i nære relationer er et gentaget mønster af handlinger eller hændelser, hvori forælderen eller den primære omsorgsgiver formidler til barnet, at det for eksempel er værdiløst, mislykket, utilstrækkeligt, uelsket eller uønsket. Psykisk vold kan komme til udtryk gennem verbale og ikke-verbale handlinger, der afviser og nedgør barnet; der udnytter og opfordrer til asocial adfærd; der truer og skræmmer det; eller ved at isolere barnet, så det frarøves muligheden for at få sit behov for samspil med andre opfyldt. Den psykiske vold kan være begået af personer i barnets hjem eller af fagpersoner eller frivillige, i hvis varetægt barnet befinder sig. Psykisk vold er ødelæggende for, eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet, og bringer dets udvikling og sundhed i fare.”

Psykiske overgreb kan være:

- Følelsesmæssig afvisning
- Trusler om at blive forladt
- Trusler om straf
- Indespærring
- Nedgørelse eller anden nedværdigende behandling
- At barnet overværer eller er vidende om fysiske eller seksuelle overgreb mod et familiemedlem eller en anden nær relation.

Psykiske overgreb kan desuden være omfattende omsorgssvigt:

- Barnets grundlæggende behov bliver ikke tilgodeset af dets omsorgspersoner.
- Manglende stimulering
- Forhindring af skolegang, fritidsinteresser eller omgang med venner og kammerater
- Egentlig vanrøgt, hvor barnet efterlades uden pasning eller opsyn.

Psykiske overgreb efterlader ikke synlige mærker på kroppen, men der sker skade på barnets og den unges psykiske og mentale udvikling.

Seksuelle overgreb

Et seksuelt overgreb er en handling rettet mod et barn, hvor en voksen, et andet barn eller en ung i kraft af magt, ansvar eller ved at have opnået en tillidsfuld relation udnytter barnet til at indgå i seksuelle aktiviteter. Seksuelle overgreb skader barnet og bringer dets udvikling og sundhed i fare. Desuden skades barnets evne til at indgå tillidsfuldt i relationer og danne et positivt selvbillede.

WHO definerer et seksuelt overgreb således:

”Seksuelle overgreb på børn er inddragelsen af et barn i seksuelle aktiviteter, som barnet ikke forstår, ikke er i stand til at give informeret samtykke til, eller som barnet udviklingsmæssigt ikke er parat til og ikke kan give samtykke til, eller som strider imod love eller sociale tabuer i samfundet.

Seksuelle overgreb på børn er en aktivitet mellem et barn og en voksen eller et andet barn, der i kraft af alder eller udviklingstrin er i en position med ansvar, tillid eller magt, og hvor aktiviteten har som formål at tilfredsstille personens egne behov.” (WHO, 1999; Zeuthen 2012).

Videnscenter for sociale indsatser ved vold og seksuelle overgreb mod børn (SISO) definerer et seksuelt overgreb mod børn på følgende måde:

- Den voksne udnytter barnets tillid.
- Det seksuelle overgreb krænker barnets integritet.
- Det er en handling, som barnet ikke kan forstå eller som det misforstår, og som barnet ikke er modent til at give samtykke til.
- Det seksuelle overgreb er udtryk for den voksnes behov og udføres på den voksnes betingelser
- Det er et udtryk for børn og unge, der udsætter andre børn og unge for seksuel, grænseoverskridende adfærd.
- Det er en handling, som overskrider samfundets lovgivning og den almindelige moral.

Seksuelle overgreb kan omfatte både psykiske og fysiske overgreb foruden det seksuelle overgreb. Også det at udsætte barnet for pornografisk materiale.

Overgreb i forbindelse med mobning

Definition af mobning:

"Mobning er handlinger, der holder en eller flere elever udenfor fællesskabet, bevidst eller ubevidst. Mobning opstår i fællesskaber som mangler noget positivt at samles om, og foregår ved forskellige typer handlinger, der markerer hvem, der holdes udenfor. Mobning udspringer af utrygge kulturer, der opstår i sociale sammenhænge, man ikke kan trække sig fra". (Definition fra DCUM – Dansk center for undervisningsmiljø)

Nogle gange opstår der i en børnegruppe overgreb i form af mobning, som kan indeholde både fysiske, psykiske og seksuelle overgreb. Det kan forekomme i alle aldersgrupper – også i dagtilbud og også over for børn, der er så små, at de ikke selv kan redegøre for omstændighederne, men hvor det f.eks. kan konstateres, at de er påført bide- og kradsemærker. Det er en adfærd, som er skadelig for både det barn, der udsættes for overgrebene, og for det barn, der udøver overgrebene. Derfor skal det stoppes hurtigst muligt.

Der kan i disse situationer være brug for sparring fra andre faggrupper (se lokale sparringsmuligheder) med hensyn til, hvordan situationen kan gribes an – både i forhold til børn, forældre og personale.

Mobning kan også være digital. Det kræver en særlig opmærksomhed, da det dette kan foregå anonymt.

Hurtig indgriben forebygger, at den uhensigtsmæssige adfærd udvikler sig til en ødelæggende kultur og omgangsform i dagtilbuddet, skolen eller andre steder med grænseoverskridende adfærd.

Overgreb forbundet med brugen af digitale medier

De senere år er unge drenge og piger blevet udsat for overgreb i form af, at der på de sociale medier er blevet delt nøgenbilleder eller billeder/videoer med seksuel aktivitet uden deres accept. Sådanne billeddelinger opleves som et voldsomt tillidsbrud, og kan defineres som et psykisk overgreb. Det kan være video og deling via diverse apps, hvor der ikke er givet samtykke. Det kan medføre, at personer udsættes for krænkelser².

Grooming

"Grooming er den proces, hvor en krænker gradvist bearbejder, overtaler, forfører og manipulerer et barn eller en ung til at medvirke i seksuelle aktiviteter. Der er tale om en ofte langvarig og skjult proces, hvor krænkeren gradvist opbygger en relation og gradvist nedbryder barnets grænser, så overgreb kan finde sted".

² <https://www.odense.dk/cybercrime/beredskabsplaner>

Det er vigtigt, at fagpersoner har viden om og kan identificere denne proces i arbejdet med at opspore og forhindre seksuelle overgreb, ligesom det er vigtigt for barnet eller den unge at opnå kendskab til denne form for manipulation, når grooming har fundet sted.

Grooming-processen gennemgår typisk disse 7 faser³:

1. Krænkeren udvælger sig potentielle ofre og skaber kontakt til dem. Her forsøger krænkeren at fremstå som en ven for at mindske barnets skepsis eller kritiske fornuft.
2. Krænkeren forsøger at afdække de problemer, ønsker eller drømme, som barnet tumler med. Når krænkeren har fundet et eller flere emner at kommunikere om, sørger krænkeren for at vise en personlig interesse.
3. Krænkeren ved, at han/hun er i gang med noget ulovligt. Undervejs i grooming-processen vil krænkeren derfor træffe nogle valg, som skal nedsætte risikoen for at blive afsløret. Krænkeren vil for eksempel afprøve barnets evne til at holde på en hemmelighed, fordi det kan være risikabelt, hvis barnet fortæller for meget.
4. I næste fase styrkes relationen til barnet. Barnet skal her føle sig udvalgt eller som den eneste ene. Krænkeren gør det klart, at han/hun forventer, at barnet er loyalt, for ellers vil det kunne miste den gode relation og de fordele, der er forbundet med relationen.
5. Krænkeren introducerer det seksuelle tema ved eksempelvis at spørge til barnets seksuelle interesser og erfaringer. Det kan også være spørgsmål om, hvordan kroppen er udviklet. Krænkeren tilbyder sin viden og erfaring og fremstår tillidsvækkende for barnet.
6. Krænkeren arrangerer et møde, hvor han/hun er alene med barnet, og hvor det seksuelle overgreb kan ske uden at andre ved det.
7. Krænkeren fortæller, at det er deres private hemmelighed, og at barnet selv har været ansvarlig for, at det udviklede sig så langt. Krænkeren påpeger, at det, han/hun og barnet har sammen, er noget helt specielt, som andre ikke vil kunne forstå eller acceptere, og at det derfor er vigtigt, at barnet ikke fortæller andre om, hvad der er sket.

Sugardating

Sugardating er et aldersmæssigt, erfaringsmæssigt og økonomisk ulige seksuelt forhold, hvor en ældre person, enten sugardad (mand) eller sugarmama (kvinde), finder sammen med en yngre partner, enten sugarbabe (kvinde) eller boytoy (mand).

Foruden aldersforskellen er sugardating karakteriseret ved en betydelige ulighed i parternes økonomiske formåen, og denne forskel er langt hen ad vejen det, som binder forholdet sammen. Sugardating er således et forhold, der bygger på, at sugardad/sugarmama forsøder sugarbabe/boytoy med materielle goder med forventning om til gengæld at modtage mere eller mindre intime, seksuelle ydelser.

Prostitution

Prostitution er en handling, hvor mindst to handlende personer på markedsmæssige betingelser henholdsvis køber og sælger en prostitutionsydelse mod betaling. Prostitution er således handel med seksuelle ydelser, hvor kunden køber fysisk adgang til sælgers (den prostitueredes) krop, eller til dele af den, med henblik på kundens egen seksuelle tilfredsstillelse. Almindeligvis betaler kunden med penge, men betaling i form af for eksempel narkotika, medicin, tøj og rejser kan også forekomme.

Udøvere af sugardating og prostitution tilkendegiver ofte, at det er et valg, de har truffet.

³ <https://redbarnet.dk/anmeldet/viden/grooming/>

Negativ social kontrol

”Negativ social kontrol i forhold til æresrelaterede konflikter handler om handlinger, styring, kontrol eller sanktioner, der i væsentlig grad hæmmer eller begrænser den enkeltes livsudfoldelse, adfærd, valg og rettigheder”.

Det kan f.eks. være kontrol eller restriktioner i forhold til livsstil, fritidsaktiviteter, sociale relationer, valg af ægtefælle eller retten til at bestemme over egen krop. Piger og kvinder er særligt udsatte for negativ social kontrol. Også drenge kan udsættes herfor, men det sætter typisk ind på et senere tidspunkt i deres liv, f.eks. i forbindelse med valg af ægtefælle, seksualitet og uddannelse. Det kan få konsekvenser for den enkelte i form af f.eks. manglende frihed og ligestilling samt deltagelse i skole- og fritidsaktiviteter.

Den negative sociale kontrol vil ofte af familien blive begrundet i et ønske om at passe på sit barn, så barnet eller den unge ikke får et dårligt rygte, ikke bliver udsat for dårlig påvirkning og ikke har en adfærd, som er i modstrid med familiens æreskodeks.

Social kontrol finder sted i alle samfund og kulturer og handler om at påvirke et andet menneskes adfærd i en bestemt retning.

Social kontrol er en del af hverdagslivet og den menneskelige interaktion, for eksempel i forbindelse med børneopdragelse eller på arbejdspladsen, og er i sig selv ikke negativt. Det kan derfor være vanskeligt at trække en klar grænse mellem for eksempel en streng børneopdragelse og negativ social kontrol. Social kontrol er et problem, når børn og unge, som udsættes for social kontrol, mistrives. Så bliver det til negativ social kontrol.

Negativ social kontrol udøves primært af familien, men kan også forekomme blandt de unge selv. De unge kan dermed komme i en dobbeltposition som værende udsat for negativ social kontrol af for eksempel forældrene og selv udøve negativ social kontrol af for eksempel søskende. Det er et område, som kan opleves meget komplekst.

At være udsat for negativ social kontrol kan have alvorlige konsekvenser for den enkelte, idet kontrollen kan føre til psykisk mistrivsel, blive en barriere for social integration og føre til æresrelaterede konflikter.

Æresrelaterede overgreb og konflikter

”Æresrelaterede konflikter forstås i denne sammenhæng som konflikter, der opstår inden for nære, familiære relationer, og hvor konflikten skyldes en opfattelse af, at familiens ære er blevet krænket. Familiens ære er knyttet til en opfattelse af familien som en samlet enhed – et fællesskab, hvor den enkeltes handlinger påvirker hele familien og dens ære.

Det er således hele familiens omdømme og ære, der skades, hvis et familiemedlem handler i strid med normer for, hvad der opfattes som god opførsel. Æresbegrebet er meget komplekst og kan lettere forsimplet forstås som et sæt af normer, der specificerer, hvad ære betyder, og hvordan man taber ære. Æresbegrebet er oftest knyttet til forestillinger om en families generelle status og særligt i forhold til forestillinger om kvinders ærbarhed og seksuelle adfærd”.

Ærbarheden kan bl.a. være afhængig af, at pigerne afholder sig fra sex før et eventuelt ægteskab, ikke har en kæreste og ikke bryder et ægteskab på trods af f.eks. psykisk eller fysisk vold. Piger og kvinder er derfor særlig udsatte, og nogle gange kan verserende rygter være nok til at udløse en konflikt.

Drenge og mænd kan ligeledes være udsat for æresrelaterede konflikter, men konflikten sætter typisk ind på et senere tidspunkt i deres liv. Det kan f.eks. ske, hvis en dreng eller mand modsætter sig et ægteskab eller er homoseksuel eller i tilfælde, hvor han presses eller tvinges til at true eller øve vold mod familiemedlemmer, der har forbrudt sig mod de gældende normer.

I Sorø Kommune skal du kontakte vagten for sparring i æresrelaterede konflikter.

Se evt. handleguide om særligt æresrelaterede konflikter.

Æresrelaterede overgreb kan for eksempel være:

- Tvangsforlovelse/ægteskab
- Følelsesmæssig afpresning og undertrykkelse
- Udfrysning fra familie og netværk
- Tvang og påbud
- Genopdragelsesrejser
- Fysiske og/eller psykiske overgreb
- Seksuelle overgreb
- Drab

Konsekvenser af overgreb

Alle former for overgreb er ødelæggende for eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet. Enhver form for overgreb bringer barnets udvikling og sundhed i fare, uanset om det er forældre, andre omsorgspersoner eller ukendte personer, som udsætter barnet eller den unge for overgreb. Et barn eller en ung traumatiseres, når det ikke kan tale med nogen om overgrebene og oplever at være alene med ubærlige følelser.

Uanset overgrebenes karakter ved vi, at det, som forårsager traumer og traumereaktioner hos barnet, ikke kun er den fysiske og/eller psykiske smerte barnet udsættes for, men i lige så høj grad oplevelsen af, at overgreb er forbundet med tabu og skam.

Børn og unge kan få traumer forårsaget af f.eks. trafikulykker eller dødsfald. I disse situationer får de dog ofte hjælp og støtte fra forældre og andre nære omsorgsgivere, som bidrager til at få hændelserne bearbejdet.

Traumereaktioner opstår i høj grad som konsekvens af, at barnet står alene med smerten og de følelser, overgrebet medfører.

Traumer forårsaget af overgreb begået af et familiemedlem eller anden nær omsorgsgiver som f.eks. spejderleder, fodboldtræner eller nabo adskiller sig herfra på følgende vitale punkter:

- Traumatet opstår, fordi barnet oplever et voldsomt svigt, idet de personer, som burde være tryghedsskabende, støttende og yde omsorg, i stedet skaber frygt, smerte og uforudsigelighed. Traumatet opstår eller forstærkes fordi tillidsrelationen brydes.
- Ofte finder overgreb sted flere gange, og dermed forstærkes traumatet.
- Overgreb er ofte forbundet med tavshed. Hverken barnet/den unge eller forældrene taler om overgrebet, som opleves smertefuldt og skamfuldt.

Overgreb påvirker hverdagen med ubehag, utryghed og en uforudsigelighed, som tager barnets opmærksomhed og koncentration. Det sker ofte på bekostning af det faglige arbejde i skolen og det sociale liv med vennerne. Når overgrebene sker i hjemmet, har barnet ofte manglende lyst til at tage venner med hjem, fordi barnet frygter pinlige episoder. Hjemmet, der skulle være barnets trygge base, er i stedet blevet til selve overgrebszonen.

Overgreb i barndommen eller puberteten, sker på det tidspunkt i livet, hvor barnet/den unge udvikler sig allermost og samtidig befinder sig i en sårbar udviklingsperiode.

Overgrebene medfører en voldsom påvirkning af neurobiologien, så barnets hjerne og hele livsholdning skifter fra udvikling til overlevelse. Barnet vil derfor blive ramt af udviklingsforsinkelser og barnet bliver genstand for det, vi kalder komplekse traumer.

Sådan skal du reagere på en bekymring for et barn eller en ung

Du har pligt til at handle, hvis du får mistanke om overgreb mod børn eller unge. Men hvad gør du helt konkret som medarbejder eller som leder? Og hvad gør kommunens myndighedsafdelinger?

Dette afsnit beskriver de lovgivningsmæssige krav til handleprocedurer for medarbejdere og ledere, når man får en bekymring, mistanke eller viden om, at et barn udsættes for fysiske, psykiske eller seksuelle overgreb.

Afsnittet beskriver også de lovgivningsmæssige krav til kommunens myndighedsafdelings rolle, opgaver og kompetencer i sager med overgreb mod børn og unge – det vil sige op til det 18. år.

Bekymring

En bekymring er en diffus oplevelse af, at der er mistriivsel hos et barn eller i dets familie. Her er ikke tale om, at man har konkret viden om en konkret handling begået af en bestemt person. Her er heller ikke tale om bestyrket mistanke. Bekymringen alene skal derfor i første omgang føre til skærpet observation af barnet/den unge i en periode og evt. samtale med forældrene, (medmindre bekymringen går på, om forældrene begår

overgreb eller der er tale om negativ social kontrol og/eller æresrelaterede konflikter). Disse sager skal drøftes med nærmeste leder og evt. vagten.

Adfærd af seksuel karakter kan ofte medføre bekymring hos personalet. Det er her vigtigt at afdække, om der er tale om, at signalerne er inden for barnets normale seksuelle udvikling, eller om det er adfærd, der giver anledning til nærmere undersøgelse.

En bekymring er en diffus oplevelse af, at der er mistriivsel hos et barn eller i dets familie. Bekymringen skal i første omgang føre til skærpet observation i en periode.

Mistanke

Mistanke forstås som mere end blot en bekymring. Mistanken handler f.eks. om, at barnet/den unge har været udsat for en grænseoverskridende adfærd fra en voksen eller fra et andet barn/en ung. Mistanken kan formuleres f.eks. på baggrund af en observation over tid af barnet, barnets eget udsagn om hændelser, der har fundet sted, eller oplysninger, man har fået på anden vis. Disse sager skal man drøfte med sin leder og eventuelt søge vejledning hos vagten. Ved konkret mistanke skal der udarbejdes en underretning efter sparring fra distriktsrådgiveren. Vagten kan også kontaktes vedr. råd og vejledning.

En underretning udarbejdes i samarbejde med distriktsrådgiveren. Den bliver derefter sendt ind til vagten. Ved konkret mistanke (behov for akut ageren), skal underretningen indgives mundtligt til vagten med en efterfølgende skriftlig underretning.

En mistanke bygger på en observation over tid eller barnets egne udsagn om en eller flere hændelser – eller oplysninger, du har fået på anden vis.

Vigtigt, at forældre eller andre voksne med nær relation ikke inddrages ved mistanke!

Normalt skal en underretning altid gennemgås med forældrene, men ved mistanke eller konkret viden om overgreb, må forældre eller andre i nære relationer til forældrene **ikke orienteres** af hensyn til barnets sikkerhed og politiets efterforskning.

Konkret viden

Konkret viden kan handle om, at et konkret barn eller en ung har været udsat for en konkret handling eller overgreb begået af en eller flere personer. Denne viden kan komme fra udsagn fra barnet eller den unge, fremstå som synlige tegn eller i form af en tilståelse fra krænker eller afslørende udtalelser.

Disse sager skal man drøfte med sin leder og de kan drøftes med specialrådgivningen og vagten. Vagten skal inddrages med det samme, og der skal i første omgang ske være en akut mundtlig underretning. Den eftersendes derefter på skrift til vagten.

Konkret viden om et overgreb kan bestå i et udsagn fra barnet eller den unge, det kan være synlige tegn eller en tilståelse og udtalelser fra krænker.

Vigtigt, at forældre eller andre voksne med nær relation ikke inddrages ved konkret viden!

Normalt skal en underretning altid gennemgås med forældrene, men ved mistanke eller konkret viden om overgreb, må forældre eller andre i nære relationer til forældrene **ikke orienteres** af hensyn til barnets sikkerhed og politiets efterforskning.

Forebyggelse af overgreb gennem organisatoriske rammer

Den organisatoriske forebyggelse handler om de rammer, som institutionen, skolen, idrætstilbuddet eller kulturtilbuddet sætter for at forebygge og beskytte barnet mod overgreb. Et eksempel kan være rammer og regler for omgangsformen mellem børn og unge og de voksne, for påklædning og procedurer for indhentelse af børneattester.

Alle kommunens skoler og institutioner skal som minimum have en lokal forebyggelsespolitik for deres lokale procedurer om at forebygge vold og trusler mod børn og unge. Forebyggelsespolitikken skal afspejle, hvordan man lokalt skaber trygge miljøer, der understøtter, at børn og unge ikke udsættes for vold og seksuelle overgreb.

Børn og unge skal have de bedst mulige vilkår for deres opvækst, og de har krav på beskyttelse, udvikling og inddragelse.

Det er ledernes ansvar:

- at sikre de organisatoriske rammer for forebyggelse af vold og overgreb mod børn og unge.
- at facilitere faglige drøftelser og beslutninger, så det forebyggende arbejde ikke udelukkende beror på den enkelte fagpersons tilgang, normer og værdier.
- at understøtte, at børn og unge kender egne grænser, respekterer andres grænser og kan sige nej, når andre børn eller voksne overskrider barnets/den unges grænser fysisk, psykisk eller seksuelt.

Det kan eksempelvis ske ved at arbejde med sociale kompetencer og grænser i den personlige kontakt og på internettet. Børn og unge skal lære om retten til deres egen krop, og de skal lære om gode og dårlige hemmeligheder. Denne læring er ikke alene forældrenes ansvar, og nogle forældre magter ikke den opgave.

Der påhviler derfor fagpersoner et stort ansvar for at være gode rollemodeller og arbejde med børns modstandskraft.

En vej til at arbejde med forebyggelse af overgreb går dermed via at styrke børns og unges kendskab til egne rettigheder og grænser.

For at forebygge og opspore overgreb er ledere og medarbejdere forpligtede til at være til rådighed for børn og unges spørgsmål og henvendelser og samtidig kunne genkende de tegn og signaler på overgreb, som måske kommunikerer mere indirekte fra børn og unge.

Den viden giver medarbejderne mulighed for at skabe nogle rammer omkring dit samvær med barnet, som hjælper barnet til at kunne fortælle om de overgreb, det eventuelt er udsat for. Andre gange fortæller barnet spontant om overgreb, fordi anledningen pludselig er der. Så skal medarbejderne være rustet og klar til at kunne tage den samtale.

Når børn reagerer på, at de bliver udsat for overgreb, sker det ofte, når de får mulighed for at spejle deres eget liv og bliver bevidste om, hvad der er rigtigt og forkert. Det kan for eksempel være i forbindelse med, at de ser en TV-udsendelse, læser en bog, drøfter noget i skolen og derigennem genkender noget fra deres eget liv (note 4)

Forebyggelse af overgreb gennem faglig viden

Beredskabsplanen skal sammen med lokale retningslinjer og procedurer klæde medarbejdere og ledere i Sorø Kommune på til at kunne forebygge, genkende, opspore og handle på overgreb eller mistanke om overgreb via viden om blandt andet:

- Børns seksualitet og grænsedragningen mellem legitim seksuel adfærd og bekymrende seksuel adfærd.
- Mulige tegn og reaktioner hos børn, der er i risiko for eller udsættes for vold og seksuelle overgreb (bilag 1).
- Mulige skadevirkninger for børn, der udsættes for fysisk eller psykisk vold eller seksuelle overgreb.
- Grooming og den forførelses- og manipulationsproces, der ofte går forud for, at et overgreb finder sted.
- Kendskab til de forskellige handleveje i sager med overgreb mod børn og unge.
- At tale med børn generelt og specifikt i relation til temaerne vold og seksuelle overgreb.
- At kunne handle på trods af, at du er i tvivl, og på trods af at du ikke har sikkerhed for, hvad der er sket, og om barnet har været udsat for overgreb.
- Viden om, hvor du som medarbejder eller leder kan få sparring og støtte, når du selv påvirkes af viden om overgreb mod et barn eller en ung

Det er ledelsens ansvar:

- at beskrive i forebyggelsesplanen, hvordan man på det enkelte tilbud sikrer, at medarbejdere får den nødvendige viden og at den holdes opdateret.
- at sikre, at der generelt er et åbent og tillidsfuldt fagligt miljø på arbejdspladsen med plads til at italesætte en bekymring eller mistanke om, at et barn udsættes for overgreb
- at give mulighed for at drøfte dilemmaer
- at sørge for adgang til ny viden og vejledning af andre professionelle med viden på området

Medarbejdere skal rustes til opgaven

Det er ledelsens ansvar at beskrive i forebyggelsespolitikken, hvordan alle på det enkelte tilbud sikrer den nødvendige kollegiale sparring og supervision til fagligt at håndtere de dilemmaer og udfordringer, du møder i dit arbejde med børn, der udsættes for overgreb.

Som fagperson bliver du påvirket følelsesmæssigt, når du møder børn og unge, der har været udsat for omsorgssvigt og fysiske, psykiske og/eller seksuelle overgreb. Dine personlige erfaringer, holdninger, normer og barrierer i forhold til temaerne fysiske, psykiske og seksuelle overgreb bliver aktiveret, når et barn har en seksualiseret adfærd, eller udviser andre tegn og reaktioner på mulige overgreb. I disse situationer kan du opleve at få dine personlige grænser og blufærdighed overskredet, ligesom det kan være svært at rumme, hvis børn og unge fortæller om overgreb. Du kan blive overvældet og handlingslammet i situationen, hvis du ikke er forberedt på, at situationen kan opstå.

Supervision giver dig mulighed for at tale om dine tanker og oplevelser i arbejdet med børnene og de unge. Ved hjælp af faglige drøftelser og refleksioner samt supervision styrker du din faglige viden og dine handlekompetencer.

Kendskab til dine personlige grænser og barrierer er afgørende for en professionel og kvalificeret indsats og støtte til børnene. En vigtig del af den forebyggende indsats er derfor, at du som fagperson er i stand til at registrere og rumme de personlige følelser og reaktioner, der opstår, så du kan støtte barnet.

Overgreb er forbundet med tabu og skam

På trods af, at vi faktisk ved en hel del om overgreb, og hvilke konsekvenser det har for barnets udvikling, så er det stadig meget tabubelagt at tale om overgreb – hvad enten de er af fysisk, psykisk eller seksuel karakter.

Mange mennesker er utilbøjelige til at erkende tegn på eventuelle overgreb. Det gælder også for fagpersoner, som skal handle professionelt. Det betyder, at fagpersoner nemt kan komme i tvivl om, hvorvidt det, medarbejderen ser, kan være rigtigt. "Den flinke kvinde", "Han virker, som sådan en rar mand".

Den voksne kan være tilbøjelig til at benægte det, der er sket. Den voksne kan også blive ramt af benægtelser på andre måder: "Alle kan vel blive gale på deres børn, og måske er det heller ikke helt så slemt".

Eller man kan som medarbejder blive ramt af hjælpeløshed: "Hvordan skal vi overhovedet hjælpe en familie med så mange problemer?" Ligeledes er det udfordrende, når bekymrende udtalelser kommer fra et barn, som er kendt for at have en livlig fantasi, og medarbejderen på den baggrund kommer meget i tvivl om, hvad der kan være sket.

Derfor er det vigtigt, at medarbejdere ikke står alene med deres fornemmelser eller deres mistanke, og at medarbejderne anvender Beredskabsplanen som guide, samt søger sparring hos en leder eller hos vagten til at komme videre med konkrete handlinger.

Mange mennesker har svært ved at erkende tegn på eventuelle overgreb – også fagpersoner.

Du kan komme i tvivl om, hvorvidt det du ser, kan være rigtigt. Derfor skal du altid dele dine fornemmelser og mistanke med din leder eller vagten.

Tegn på overgreb eller anden form for mistrivsel

Børn og unges tegn og reaktioner på overgreb er komplekse og flertydige (se bilag 1). Der kan indgå både somatiske, psykologiske og sociale aspekter i barnets bekymrende adfærd eller mistrivsel. Det er vigtigt at være opmærksom på, at der kan være andre forhold end overgreb, der udløser tegnene.

Har man kendt barnets eller den unges tidligere normale adfærd, og kan man pludselig se markante ændringer der bekymrer, så bør man reagere. Barnet kan have svært ved at indgå i forpligtende følelsesmæssige relationer med andre. Det kan også have mistet sin nysgerrighed og tillid til omgivelserne. Vær opmærksom på, at overgreb kan have stået på i årevis – her kan man ikke nødvendigvis se ændringer i adfærden.

I bilag 1 er oplyst tegn og reaktioner, der **kan** forekomme i forbindelse med forskellige former for overgreb. Ikke alle de nævnte tegn og signaler dækker alle aldersgrupper, da tegn og reaktioner også afhænger af barnets eller den unges modenhed.

Den faglige viden om tegn og reaktioner skal altid sættes i forhold til den viden, du i forvejen har om barnet og familien.

- Hvor gammelt og hvor modent er barnet?
- Hvordan er barnets livsvilkår?
- I hvilke sammenhænge kommer barnets mistrivsel eller bekymrende adfærd til udtryk?
- Hvad er observeret, og hvad har barnet fortalt?

Ved underretning om utilfredsstillende forhold for et barn eller en ung er det underretterens ansvar, at forældrene bliver orienteret om underretningen.

Det gælder dog ikke, hvis underretteren mistænker forældrene for at have begået overgreb mod barnet eller den unge. Her må underretter **IKKE** orientere forældrene.

Tidlig opsporing af overgreb

Jo tidligere det opdages, at et barn eller en ung er eller har været udsat for et overgreb, jo tidligere kan barnet få kvalificeret hjælp, og jo bedre er prognosen for, at barnet ikke får svære traumer og følger af overgrebene. Derfor er det vigtigt, at du har kendskab til, hvilke tegn og signaler barnet kan udvise, når det udsættes for overgreb.

Der findes imidlertid ikke entydige tegn og signaler på, at et barn eller ung har været udsat for overgreb. Barnet eller den unge viser med sin adfærd tegn på mistriksel, og det er derfor et vigtigt element i opsporingen af overgreb mod børn, at du er i stand til at se, tolke og handle på de tegn og signaler på mistriksel, som barnet sender.

Ændrer et barn pludselig adfærd, kan det skyldes, at der er sket noget voldsomt i barnets liv. Hvis barnet for eksempel ændrer sig fra at være aktiv, livlig, udadvendt, socialt velfungerende, glad for sin skole eller institution og vennerne, til at blive passiv, angst eller aggressiv, eller hvis barnet begynder at undgå at komme i skole eller institution og trækker sig socialt fra vennerne, så er der grund til at være opmærksom og tale med barnet om, hvad du ser, og reagere på det afhængigt af, hvad barnet fortæller.

Den ændrede adfærd kan være affødt af overgreb, men mistrikslen kan også være affødt af andre former for påvirkning (se bilag 1).

Børn og unge skal have de bedst mulige vilkår for deres opvækst, og de er i den forbindelse afhængige af de voksne, der omgiver dem. Det være sig i og uden for familien og i mødet med professionelle fagpersoner.

Et godt beredskab handler i høj grad om forebyggelse af overgreb og kan ske i mange sammenhænge:

- Tidlig indsats baseret på principper om rettidighed, samarbejde og barnets perspektiv.
- I mødet med børn og unge, integreret i samtaler, samvær, aktiviteter og undervisning.
- Gennem bevidst integrering af temaet i faglige fora.
- Organisatorisk understøttelse i kraft af for eksempel tværfaglige konferencer, sparring med vagten, sparring med kollegaer og leder mm.
- Særlig opmærksomhed på forælderrollen, hvor der er behov for det.
- Via brug af Beredskabsplanen, som er ajourført og klar til brug.
- Dialog om Beredskabsplanen og den lokale udmøntning.

Der findes ikke entydige tegn på, at et barn eller en ung har været udsat for overgreb, men barnet eller den unge viser med sin adfærd tegn på mistriksel. Det er derfor en vigtig del af opsporingen at være i stand til at se, tolke og handle på de tegn og signaler på mistriksel, som barnet eller den unge sender.

Hvordan taler vi med et barn, som vi mistænker for at have været udsat for overgreb?

Det kan som fagperson være svært at tale om vold med børn, og man kan være bange for at gøre ondt værre. Måske vil du kunne mærke på barnet, at det hverken er nemt eller behageligt at tale om volden, og det kan gøre, at du ikke får stillet alle de relevante spørgsmål. Det er i denne sammenhæng vigtigt at huske, at barnet allerede er i smerte, og at det ikke gør mere ondt, fordi du taler med barnet om dets oplevelse. Tværtimod er det barnets adgang til, at volden kan stoppes.

Børn/unge er forskellige og udtrykker sig forskelligt. Nogle er mere direkte end andre, men de vil alle være præget af det, de har været udsat for. Nogle børn fortæller om overgrebene til en voksen, de har tillid til. Det kan være en medarbejder. Her er det vigtigt at tage barnets udtalelser for pålydende og være opmærksom på, at børnene ofte fortæller indirekte og antydningvist om deres oplevelser og følelser. Lad eventuelt den voksne, der har den bedste kontakt til barnet, tale videre med barnet og spørge åbent ind til det, barnet siger.

Det er meget vigtigt ikke at afhøre barnet – det er politiets job. Medarbejderen må gerne lytte til og stille forståelsesspørgsmål eller afklarende spørgsmål til barnet. Formålet med samtalen er ikke at opnå detaljeret viden om graden af et evt. overgreb, men at få en mere sikker fornemmelse af, om barnet har været udsat for et overgreb, eller om der er en anden forklaring på umiddelbart bekymrende udsagn eller reaktion fra barnet. Detaljerede spørgsmål om hændelsen, omfanget, tidspunkt for overgrebene osv. er spørgsmål, som politiet stiller i forbindelse med afhøringen af barnet.

12 råd til samtalen med barnet eller den unge

Det er vigtigt, at samtalen er tryk for barnet. Du kan følge nedenstående 12 råd til din samtale med barnet.

1. Begynd med en samtale med barnet uden forældrene er til stede. Du kan risikere, at barnet ikke vil være ærligt, hvis forældrene er til stede, når du tager samtalen, fordi barnet fx kan frygte konsekvenser af egne udsagn eller føler loyalitet over for forældrene. Hvis du vil motivere barnet til at fortælle dig om sine oplevelser, bør du tale med barnet alene eller sammen med fx en lærer eller pædagog som ikke har part i familiens problemer. Samtalen kan finde sted uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og uden dennes tilstedeværelse, når hensynet til barnets eller den unges bedste taler herfor, jf. servicelovens §§ 50, stk. 3 og 48, stk. 1.
2. Sæt god tid af til samtalen og skab tillid til barnet. Start samtalen med mere ufarlige emner såsom barnets fritidsinteresser. Barnet kan synes, det er svært at gå direkte til de svære emner. Fortæl også barnet, hvor lang tid I skal tale sammen.
3. Tilpas samtalen og dit sprog til barnets alder og stil konkrete, handlingsspecifikke spørgsmål. Det er ikke sikkert, at barnet ved, hvad det selv har oplevet. Brug derfor de ord, som barnet selv anvender om de voldelige hændelser, barnet eventuelt har overværet eller været udsat for. Du kan fx spørge: Hvad sker der, når far bliver et monster/meget vred? Hvad siger mor, når hun siger grimme ord til dig?
4. Informer barnet om, hvorfor du stiller dine spørgsmål, og hvad din rolle er. Fortæl fx, at du er bekymret, eller at du har mulighed for at hjælpe, hvis der foregår ting i hjemmet, som barnet ikke

bryder sig om. Fortæl barnet, hvordan du passer på børn, som oplever ting, de ikke bryder sig om. Fortæl både, hvad du kan gøre her og nu, og hvad forløbet vil være fremover. Du bør også fortælle, hvad barnets mor og far får at vide.

5. Vær lyttende, rolig og støttende. Det er vigtigt, at du kan bevare roen, og du bør derfor skjule de ubehagelige følelsesmæssige reaktioner, som barnets fortælling kan skabe i dig, og samtidigt fremstå varm og lyttende.
6. Lad samtalen foregå på barnets præmisser. Lad barnet fortælle det, som det selv er klar til at tale om og undgå at presse barnet til at fortælle mere. Lad samtalen foregå i det tempo, som barnet selv foretrækker. Og giv barnet mulighed for at kunne "trykke på en pauseknap" i samtalen og lave noget andet. Hvis barnet ikke virker tryk ved at tale med dig, kan du spørge, om der er andre voksne, som barnet godt kan lide at tale med.
7. Vis forståelse for den loyalitetskonflikt barnet kan føle ift. forældrene. Du bør lytte til barnet uden at tale negativt om eller placere ansvar eller skyld hos forældrene.
8. Stil ikke ledende spørgsmål. Ledende spørgsmål kan påvirke barnets udtalelser. Stil i stedet åbne spørgsmål, såsom: Hvordan går det hjemme hos dig? Har du ondt nogen steder i kroppen? Har nogen rørt dig på en måde, du ikke kan lide? Hvad gør dine forældre, når de bliver sure?
9. Anerkend barnets følelser og oplevelser. Børn kan være i tvivl om, hvorvidt deres oplevelser er reelle. Det er derfor vigtigt, at du bekræfter barnet i, at dets oplevelser af hændelserne er reelle og forståelige. Efter samtalen er det vigtigt at bekræfte barnet i, at det har handlet rigtigt, og at det kan forvente hjælp.
10. Normaliser barnets oplevelser, men hold stadigvæk fast i, at det, barnet har oplevet, ikke er i orden. Fortæl barnet, at det ikke står alene med sine oplevelser. Du kan fx sige: "Jeg har talt med flere andre børn, der har oplevet noget af det samme som dig. De har også været kedede af det og haft brug for nogen at snakke med. Dem har jeg henvist til dette tilbud."
11. Bekræft barnet i, at konflikter eller vold i hjemmet aldrig er barnets skyld: Mange børn føler skyld og skam, når der er vold i hjemmet, og derfor er det vigtigt at understrege overfor barnet, at konflikter og vold i hjemmet aldrig er barnets skyld.
12. Gentag hvad du har hørt og giv information om, hvad der vil ske fremadrettet. Det er vigtigt, at barnet føler sig set og hørt, og at du, i din genfortælling af det barnet har fortalt, bruger nogle af de samme vendinger, som barnet har brugt om sine oplevelser. Fortæl barnet, hvad der videre kommer til at ske. Du bør også informere barnet, hvis du er nødsaget til at fortælle andre om barnets udsagn.

Husk, at barnet eller den unge allerede er i smerte, og at det ikke gør mere ondt, fordi du taler med barnet eller den unge om deres oplevelse. Tværtimod er det deres adgang til, at volden og overgrebene kan stoppes.

Når forældreinddragelse skal undgås

Som ansat i Sorø Kommune har du pligt til at handle på mistanke eller viden om fysiske, psykiske eller seksuelle overgreb mod børn og unge. Når mistanke eller viden om alle typer overgreb* retter sig mod den ene eller begge forældre eller andre i husstanden samt nære medlemmer af familien (nær relation til forældre) *, må du **ikke** inddrage forældrene eller andre i husstanden samt nære medlemmer af familien i din mistanke, da der kan være risiko for at ødelægge politiets efterforskning, samt skade barnets sikkerhed. Risikoen for overgreb kan øges væsentligt, hvis krænker bliver bekendt med, at kommunen er involveret.

Det afgørende er, om forældrenes relation til den pågældende person er så nær, at denne viden kan skade barnet eller påvirke efterforskningen. I så fald skal forældreinddragelse undgås indtil denne risiko ikke længere er til stede.

Du skal alene foretage underretning til Familierådgivningen, som derefter vil foretage anmeldelse til politiet. Denne praksis kan virke i modstrid med almen praksis, da du i alle andre situationer altid skal inddrage forældrene og indhente samtykke, inden der videregives oplysninger om deres barn.

*Alle typer overgreb + æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol.

Hvis mistanken retter sig mod en forælder eller en anden nær relation, må disse personer IKKE inddrages. Det kan skade både barnets sikkerhed og politiets efterforskning.

Sparringsmuligheder

Mange følelser kommer i spil, når der opstår mistanke om overgreb. Det er vigtigt, at fagpersoner bevarer fokus på barnet og familiens behov for hjælp og støtte og får hjælp til at få egne følelser og reaktioner bearbejdet hos en kollega, leder eller supervisor.

På alle tidspunkter i et forløb, kan der være brug for sparring med fagpersoner, der eventuelt har en anden faglig baggrund end du selv. I Sorø Kommune prioriteres sparringsmuligheden højt, og derfor er der for eksempel tilknyttet forskellige fagpersoner til lokalområdernes dagtilbud og skoler. Anmodning om sparring kan fremsættes telefonisk eller på mail til de fagpersoner, der er tilknyttet dit område. Sparring kan ske telefonisk eller i et møde mellem parterne. Du kan også altid tage kontakt til vagten eller specialrådgivningen.

Fysiske, psykiske og seksuelle overgreb mod børn er et ofte tabubelagt og fortiet problem, som både familiemedlemmer og fagpersoner kan være utrygge ved at skulle involvere sig i. Som fagpersoner har vi imidlertid hver især ansvar for at støtte børn og unge og bidrage til, at vi så tidligt som muligt opdager og reagerer, når børn og unge udsættes for fysiske, psykiske eller seksuelle overgreb – uanset, hvem der begår overgrebene.

Lokale sparringsmuligheder

I situationer med bekymring er der mulighed for efter behov at inddrage og sparre med forskellige fagpersoner tilknyttet området. Det kan ske i form af sparring med fagpersoner jf. ressourcelandskabet, som findes på alle kommunale daginstitutioner og skoler.

I Sorø Kommune vil det i dagtilbud, på skoler og på ungeområdet være egen koordinator, distriktsrådgiveren eller vagten der anvendes i forhold til sparring. Det skal ske i samarbejde med lederen.

Myndighedsafdelingen søger også sparring i vagten, men vil derudover have sparring med politiet med inddragelse af leder efter behov.

Tavshedspligt

Vi har tavshedspligt i forhold til personfølsomme og fortrolige oplysninger om andre mennesker, som vi har fået kendskab til via vores arbejde. Vores tavshedspligt gælder også efter ophør af ansættelse i kommunen. Det betyder, at vi ikke må dele disse oplysninger med nogen uden for kommunen, eller med kolleger, medmindre det er relevant og nødvendigt for, at de kan udføre deres arbejde med den pågældende borger.

Tavshedspligten indebærer, at man som fagperson har tavshedspligt med hensyn til alle fortrolige oplysninger om børn, unge og deres familier, som man kommer i besiddelse af igennem sit arbejde. Reglerne om tavshedspligt skal bl.a. sikre, at der kun udveksles fortrolige oplysninger om børn og unge og deres familier med andre fagpersoner, når dette er nødvendigt, og når det har et sagligt formål. Fortrolige oplysninger, er fx oplysninger om race, religion, seksuelle forhold, helbredsmæssige forhold, strafbare forhold og væsentlige sociale problemer.

I følge Barnets reform § 49 stk. 2 må der ske udveksling af oplysninger om et konkret barn eller en ung, én gang ved et møde uden at forældrene har givet samtykke. Dette må forekomme, når det er relevant og nødvendigt for sagen.

Bemærk, at tavshedspligten viger for underretningspligten!

Skærpet underretningspligt

Alle offentlige ansatte er omfattet af underretningspligten. Det gælder pædagoger, lærere, sundhedsplejersker, læger og personer der er beskæftiget ved opholdssteder, familiepleje, krisecentre, behandlingstilbud eller andre private tilbud, der for det offentlige udfører opgaver rettet mod personer med sociale eller andre særlige problemer.

Der skal underrettes, når man har kendskab til eller grund til at antage, at et barn eller en unge under 18 år har brug for særlig støtte.

"En underretning er en henvendelse til relevant offentlig myndighed, der indeholder bekymring for et barns eller en ungs trivsel og udvikling. Oplysningen kan være fra professionelle eller borgere. Oplysningen kan også være en henvendelse fra barnet/den unge selv eller fra forældremyndigheds-indehaver(e). Oplysninger kan være meddelt mundtligt eller skriftligt".

(uddrag af brev fra Social-, Børne- og Integrationsministeriet til KL af 25. september 2013.)

Underretningspligten er personlig. Det betyder, at du personligt er forpligtet på at underrette myndighedsafdelingen, når du er bekymret for et barn. Du kan således også i yderste konsekvens holdes ansvarlig for ikke at have underrettet. Du er på sin vis kommunens øjne og ører, og skal informere kommunen, når du er bekymret for et barns trivsel. På den måde bliver du en del af det sociale sikkerhedsnet under barnet.

Du skal huske, at du ikke har en bevisbyrde at løfte – din opgave er i denne forbindelse alene at gøre opmærksom på din bekymring for et barn. Fagcenter Børn og Familier har besluttet, at forvaltningens ansatte ikke kan underrette anonymt. Begrundelsen er, at det er en stor belastning for en familie ikke at vide, hvem der udtaler sig om familiens forhold og trivsel. Som fagperson skal du derfor vedstå din bekymring i respekt for familien og det videre samarbejde.

Selv om underretningspligten er personlig, er det Børn og Familiers anbefaling, at det er din leder, der foretager underretningen.

Hvis din leder ikke underretter, har du pligt til selv at gøre det. Bemærk, at tavshedspligten viger for underretningspligten.

Alle underretninger skal fremsendes til fællespostkassen: familieraadgivningen@soroe.dk

§ SERVICELOVEN § 153

Personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, skal underrette kommunalbestyrelsen, hvis de under udøvelsen af tjenesten eller hvervet får kendskab til eller grund til at antage,

1. at et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte
2. at et barn umiddelbart efter fødslen kan få behov for særlig støtte på grund af de vordende forældres forhold
3. at et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte på grund af barnets eller den unges ulovlige skolefravær eller undladelse af at opfylde undervisningspligten.
4. at et barn eller en ung under 18 år har været udsat for overgreb.

Underretningens udformning

En underretning skal alene basere sig på de faktuelle forhold og de faktiske observationer og udtalelser, der vedrører barnet/den unge⁴. Fortolkninger og egne vurderinger har som udgangspunkt ikke plads i en underretning. Bringer du fortolkninger, skal de holdes klart adskilt fra de faktuelle oplysninger. Underretningen kan ledsages af bilag – for eksempel i form af et referat af en samtale med barnet.

Link til underretninger: <https://soroe.dk/boern-og-familier/underret-om-svigt>

Der er ingen formkrav til, hvordan man som fagperson skal underrette. For at kommunen kan have et fornuftigt grundlag at vurdere sagen på, er det væsentligt, at underretningen indeholder så præcise oplysninger som muligt:

- Ajourførte data på barn og forældre, herunder hvem der har forældremyndigheden
- Hvad ved jeg konkret?
- Hvor stammer min viden fra?
- Hvad har jeg observeret, hvornår og under hvilke omstændigheder?
- Generel beskrivelse af barnets fysiske, psykiske og sociale forhold, ressourcer og vanskeligheder
- Adskil beskrivelse og vurdering
- Er underretningen gennemgået med forældrene? (hvis ja, notér forældrenes kommentarer eller reaktioner i samarbejde med forældrene – hvis nej, begrund)
- Hvis mistanken retter sig mod en eller begge forældre/stedforældre, skal forældrene/stedforældrene ikke orienteres om underretningen!

Forløbet efter underretningen

Når Familierådgivningen modtager en underretning, skal Familierådgivningen sikre, at der iværksættes en rettidig og systematisk vurdering af underretningen. Senest 24 timer efter modtagelsen af en underretning skal det vurderes, om barnets eller den unges sundhed eller trivsel er i fare - herunder om der er brug for en akut handling, jf. Serviceloven § 155 stk. 1 og stk. 2.

Udenfor åbningstiden foretager døgnvagten denne vurdering. De vurderer desuden, om der er behov for at oprette en sag på evt. søskende.

Når Familierådgivningen modtager en underretning, skal underretter have kvittering for modtagelsen indenfor 6 dage, jf. Serviceloven § 155 b stk. 1.

Det er Familierådgivningen opgave og ansvar at vurdere og træffe beslutning i forhold til, om der skal foretages en politianmeldelse.

Underretter skal stå til rådighed for en uddybning af underretningen ved behov.

⁴ <https://bornsvilkar.dk/wp-content/uploads/2018/05/Skabelon-til-underretning.pdf>

Familierådgivningen skal orientere underretter om, hvorvidt kommunen har iværksat en undersøgelse eller foranstaltning i forhold til det barn eller den unge, der er underrettet om, jf. Serviceloven § 155 b stk. 2. Familierådgivningen kan orientere underretter om hvilken type foranstaltning, der er iværksat, hvis oplysningen herom har væsentlig betydning for den støtte, som underretter kan yde barnet eller den unge, jf. Serviceloven § 155 b stk. 3.

Modtager Familierådgivningen eller vagten underretninger i en sag, hvor der er en aktiv foranstaltning, er der desuden en forpligtigelse til, at underretningen medvurderes af en medarbejder, der ikke tidligere har behandlet sagen (second opinion).

I forbindelse med sagsbehandlingen af en underretning, træffes der afgørelse om, hvorvidt der skal udarbejdes en børnefaglig undersøgelse efter Servicelovens § 50. I aktive sager vil det blive besluttet, om der skal laves en ny, opdateret børnefaglig undersøgelse.

I forbindelse med den børnefaglige undersøgelse, vil der bl.a. blive afholdt en eller flere samtaler med barnet/den unge inden. Barnet/den unge har ret til en bisidder ved samtalen. Der vil blive taget kontakt til forældrene for at indlede et samarbejde, hvis mistanken om overgreb ikke er rettet mod dem. Der vil desuden blive indhentet oplysninger fra dagtilbud, skole og evt. andre instanser med det formål at belyse barnets behov for støtte.

Hvis der er mistanke om, at et barn eller en ung har været - eller kan have været - udsat for overgreb skal kommunerne benytte det regionale Børnehus Sjælland til undersøgelse af barnets eller den unges forhold som led i udarbejdelsen af den børnefaglige undersøgelse.

Kontakten til barn og forældre i forbindelse med underretningen

- Familierådgivningen har ansvaret for rådgivning og støtte til barn og forældre under hele forløbet – i samarbejde med barnets familie og skole/daginstitution samt i Børnehus Sjælland.
- Skolen/daginstitutionen har fortsat det daglige ansvar for at understøtte og sikre barnets trivsel og udvikling.

Øvrige ansatte på skolen/institutionen mv.

- Lederen på det pågældende ansættelsessted vurderer i den enkelte sag, om det er relevant og hensigtsmæssigt at orientere det øvrige personale.
- Ved orienteringer til tredjepart skal man være opmærksom på sin tavshedspligt.

Orientering til andre forældre og bestyrelsen

- Leder af skole/institution vurderer i den enkelte sag, om det er relevant og hensigtsmæssigt at orientere andre forældre og bestyrelsen.
- Ved orientering af forældre indkalder lederen til orienteringsmøde. Mødets indhold og tidspunkt kan fastsættes i samarbejde med politiet.
- Ved orientering til tredjepart skal man være opmærksom på sin tavshedspligt.

Ny underretning hvis barnets situation forværres

Hvis barnets situation yderligere forværres under sagsbehandlingsprocessen, skal der fremsendes en ny underretning til myndighedsafdelingen. Der skal underrettes igen, hvis der er nye forhold, som rådgiver ikke er bekendt med.

Hvis man oplever, at Familierådgivningen ikke handler tilstrækkelig på baggrund af en underretning, kan man underrette Ankestyrelsen om sin bekymring. Ankestyrelsen skal sikre barnets retssikkerhed og undersøge, om kommunens indsats er tilstrækkelig⁵.

Ankestyrelsen kan gå ind i alle sager om særlig støtte til børn og unge, hvor kommunen ikke har truffet de i loven foreskrevne fornødne sagsbehandlingskridt, eller hvor foretagne sagsbehandlingskridt og truffede afgørelser ikke er foretaget eller truffet i overensstemmelse med barnets eller den unges bedste.

Ankestyrelsen har en særlig og udvidet beføjelse til at beslutte, at et barn eller en ung skal anbringes uden for hjemmet, eller at en kommune skal tage andre initiativer over for barnet eller den unge - og familien.

Hvis du er i tvivl om Ankestyrelsens rolle, kan du ringe Ankestyrelsen på 33 41 12 00 alle hverdage mellem 9-15 og bede om Børn og Familie.

Du kan også sende en mail til ast@ast.dk eller anvende Ankestyrelsens underretningsblanket⁶.

Akut underretning og akut handling

Hvis Familierådgivningen konstaterer, at et barn eller en ung har været udsat for overgreb, er der normalt tale om en situation, der kræver akut handling.

En handling/foranstaltning er akut

- når der er et øjeblikkeligt behov for at beskytte barnet mod omsorgssvigt, vold/overgreb, misbrug og/eller kriminalitet
- når der er åbenbar risiko for at barnets/den unges sundhed og udvikling lider alvorlig skad

Ved akut underretning er det Familierådgivningen og ikke for eksempel dagtilbuddet, der orienterer forældrene, medmindre andet aftales.

I akutte situationer kan vagten kontaktes på tlf.: 57 87 64 29.

⁵ <https://ast.dk/born-familie/hvad-handler-din-klage-om/underretninger/hvad-er-en-underretning/din-underretnings-sag>

⁶ <https://ast.dk/blanketter/underretning-om-et-barn-eller-en-ung>

Uden for normal arbejdstid kan Sorø Kommunes døgnvagt vedrørende bistand til børn og unge kontaktes via 114 (politiet), der omstiller til den sociale døgnvagt.

Familierådgivningen i Sorø Kommune har en forventning om, at du, i forbindelse med at have indgivet en akut underretning, står telefonisk til rådighed, såfremt der er brug for at indhente supplerende oplysninger.

Anmeldelse til politiet

Er der formodning om eller kendskab til, at der er begået et fysisk, psykisk eller seksuelt overgreb mod et barn/en ung, skal der ske anmeldelse til politiet. I Sorø Kommune er det Familierådgivningen, der foretager den konkrete politianmeldelse. Det er herefter politiet, der forestår den påkrævede efterforskning i sagen.

Er der bekymring eller mistanke – men ikke bestyrket mistanke eller konkret viden – om, at der er begået et fysisk, psykisk eller seksuelt overgreb mod et barn eller ung, kan Familierådgivningen drøfte sagen med politiet med henblik på eventuel anmeldelse. En sådan drøftelse er ikke andre afdelingers eller enheders opgave.

Det er vigtigt at huske på, at der i nogle sager kan være behov for at sikre evt. spor efter overgreb – som et led i denne sporsikring kan det blive nødvendigt at politiet henviser et barn akut til undersøgelse på Rigshospitalets Center for seksuelle overgreb eller til skadestuen. Politi og vagten kan vejlede om dette. Det kan også være nødvendigt at barnet/den unge bliver tilset af en læge i tilfælde af overgreb. Sagsbehandler er ansvarlig for, at der iværksættes relevant hjælp under og efter udredningsforløbet. Dette sker i tæt samarbejde med "Børnehuset".

I Sorø Kommune er det Familierådgivningen, der foretager den konkrete politianmeldelse. Herefter forestår politiet den påkrævede efterforskning i sagen.

Politiets rolle

Politiet har til opgave at efterforske anmeldelser for at afklare, om der skal rejses sigtelse med henblik på en straffesag. Anmeldelser om formodede eller konstaterede overgreb kommer som regel fra den kommunale myndighed – det vil som oftest være Familierådgivningen. Andre, der får kendskab til overgreb, kan også anmelde det – for eksempel forældre, forurettede selv eller andre pårørende. Hvis andre end kommunen foretager anmeldelse, underretter politiet øjeblikkeligt kommunens familierådgivning om anmeldelsen.

Kommunale myndigheder, der løser opgaver inden for området for udsatte børn og unge, og politiet og anklagemyndigheden kan indbyrdes udveksle oplysninger om rent private forhold vedrørende et barns eller en ungs personlige og familiære omstændigheder, hvis udvekslingen må anses som nødvendig som led i forebyggelsen af overgreb mod børn og unge.

Forinden kommunens eventuelle politianmeldelse, kan der ske en drøftelse mellem politi og kommune, hvor det afklares, om der kan/skal/bør ske politianmeldelse (se afsnittet "Anmeldelse til Politiet" på s. 13). Hjemmelen hertil findes i servicelovens § 49 b.

Af hensyn til sagens gang og bevisførelsen er det vigtigt, at fagpersoner i deres samtale med barnet eller den unge holder sig til at få bekræftet bekymringen om, at et overgreb har fundet sted og overlader selve afhøringen til politiet.

Når børn skal afhøres, gennemfører særligt uddannede politifolk afhøringerne. Alle børn under 15 år videoafhøres, såfremt der er mistanke om, at de har været udsat for seksuelle overgreb. Det samme gælder børn under 15 år, såfremt der er mistanke om, at forældre eller andre nærtstående har udsat barnet for vold. Af hensyn til sagens gang og bevisførelsen er det vigtigt, at fagpersoner i deres samtale med barnet holder sig til at få bekræftet bekymringen om, at et overgreb har fundet sted, og overlader afhøringen til politiet.

Afværgepligt gælder alle


Enhver borger har pligt til at gøre, hvad der står i vedkommendes magt for at forebygge eller afværge en forbrydelse, der indebærer fare for menneskers liv eller velfærd, som man har kendskab til. Det kaldes "afværgepligt" (Straffelovens § 141)

Det er politiets og retsvæsenets opgave at tage sig af den strafferetlige efterforskning og vurderingen af strafferetlige forhold, herunder overgreb mod børn og unge (Bestemmelser om anmeldelse og afværgepligt fremgår af vejledning nr. 3 til serviceloven, punkt 94).

Det er vigtigt, at politiet får at vide, hvis man som borger eller offentlig myndighed har mistanke om overgreb eller andre alvorlige forbrydelser. Politiet kan på baggrund af oplysningerne vurdere, om der er grundlag for at gå videre med sagen.

Efter straffeloven er der ikke en almindelig pligt til at anmelde forbrydelser, men det er efter straffelovens § 141 strafbart ikke at gøre, hvad der står i ens magt for at forebygge eller afværge en forbrydelse, der indebærer fare for menneskers liv eller velfærd, som man har kendskab til. Der er således en »afværgepligt«. Denne pligt kan f.eks. være til stede, hvis en begået forbrydelse kan tænkes at gentage sig - hvilket f.eks. kan være relevant i forbindelse med overgreb på børn og unge. Afværgepligten gælder også for offentlige myndigheder.

En borger, der har mistanke om overgreb på et barn eller en ung, kan opfylde afværgepligten ved at foretage en underretning til kommunen. En kommune, der har mistanke om overgreb mod et barn eller en ung, skal således vurdere barnets eller den unges behov for hjælp i den enkelte sag.



Det afgørende i kommunens vurdering er beskyttelsen af barnet eller den unge mod eventuelle (nye) overgreb. Den strafferetlige side af sagen overlades til politiet. Kommunen har en forpligtelse til at være opmærksom på barnets behov for særlig støtte på grund af overgrebene. Vurderingen af barnets eller den unges behov for støtte afhænger ikke af udfaldet af en evt. straffesag, da der ikke altid vil kunne ske domfældelse i denne type sager på grund af manglende beviser.

Børnehus Sjælland

Som en del af den såkaldte "overgrebspakke", som er vedtaget i Folketinget i foråret 2013 er der oprettet i alt 5 "Børnehuse". På Sjælland ligger "Børnehuset" i Næstved. Det er et tværsektorielt samarbejde mellem sociale myndigheder, politi og sundhedsvæsen. Den faglige ekspertise er opbygget og samlet i børnevenlige indrettede lokaler. Børn, der har været udsat for overgreb, kan på den måde få hjælp og behandling ét sted i stedet for at skulle pendle frem og tilbage mellem politi, sygehus og socialforvaltning. På den måde kommer der mere ro omkring en ellers svær og utryk situation.

Endvidere kan de kommunale myndigheder få rådgivning og sparring i sager, hvor der er mistanke om overgreb. For at sikre, at der sker en samlet koordinering i disse svære sager, skal henvendelser til "Børnehuset" ske via myndighedssagsbehandler, dvs. socialrådgiverne i Familierådgivningen.

Børnehus Sjælland foretager:

- Den del af den Børnefaglige Undersøgelse, som har med overgrebet at gøre. Jvf. § 50, børn under 18, og ved viden eller mistanke om overgreb.
- Udredning og undersøgelse af barnets eller den unges behov for særlig støtte efter et overgreb eller mistanken herom.
- Planlægning og koordinering af det samlede tværsektorielle forløb i børnehuset.
- Konsultativ bistand til kommunale myndighedssagsbehandlere før henvisning af et barn eller en ung.

Børnehusets målgruppe er:

- Børn og unge i alderen 0 til og med det 17. år som har været udsat for overgreb i form af seksuelle overgreb og/eller vold, eller hvor der er mistanke herom.
- Overgrebet kan være aktuelt eller begået tilbage i tiden.
- Der skal være tale om overgreb, hvor der er behov for tværsektoriel indsats (kommune, politi og/eller sundhedsvæsen).
- Barnet eller den unges nærmeste omsorgspersoner.
- Kommunale myndighedsrådgivere der behandler konkrete sager, hvor der er viden eller mistanke om seksuelle eller voldelige overgreb eller som har behov for konsultativ bistand i sager hvor der er en vag mistanke.

§ 50 b. Når et barn eller en ung har været udsat for overgreb, eller ved mistanke herom, skal kommunalbestyrelsen til brug for den børnefaglige undersøgelse efter § 50 benytte det børnehus, som kommunen er tilknyttet, jf. § 50 a

§ 50 c. Under behandlingen af en sag, hvor et børnehus benyttes, jf. 50 a, kan personalet i børnehuset, politiet og anklagemyndigheden og sundhedsmyndigheder, autoriserede sundhedspersoner og kommunale myndigheder, der løser opgaver inden for området for udsatte børn og unge, indbyrdes udveksle oplysninger om rent private forhold vedrørende barnets eller den unges personlige og familiemæssige omstændigheder, hvis udvekslingen må antages for nødvendig af hensyn til barnets eller den unges sundhed og udvikling.

Bilag 1 – Forebyggelse af overgreb samt adfærdstegn

Tegn på overgreb

Der er ikke tale om specifikke tegn på overgreb - det vil sige, at de omtalte situationer i dette afsnit også kan være tegn på andre situationer, som der altid skal reageres på.

Mulige tegn og reaktioner på fysiske overgreb for forskellige aldersgrupper

Aldersgruppe/ tegn	Fysiske tegn	Psykiske tegn	Sociale og adfærdsmæssige tegn
Alle aldre	<ul style="list-style-type: none"> • Mærker efter slag • Brandmærker • Sår på kroppen • Mærker efter kvælnings-forsøg • Brud på arme og ben, kraveben eller andre knoglebrud • Symptomer på 'shaken baby syndrome' • Hyppige skadestuebesøg • Psykosomatiske klager* • Vanskeligheder med kropslig kontakt, berøring • Søvnvanskeligheder 	<ul style="list-style-type: none"> • Tristhed • Indadvendthed • Ensomhedsfølelse, føler sig anderledes • Isolation • Utryk tilknytning • Mistillid til voksne • Dissociation • Lav selvfølelse • Hjælpeløshed, magtesløshed • Skyldfølelse, skamfølelse • Begyndende depression • Manglende identitetsfølelse • Svært ved at løsrive sig fra forældre/løsrive sig for hurtigt • Post Traumatisk Stress Disorder (PTSD) 	<ul style="list-style-type: none"> • Koncentrationsvanskelig-heder ift. leg og samvær med andre • Leg med fx dukker, hvor vold illustreres • Vanskeligheder med impuls kontrol • Indlæringsvanskelig heder • Tab af kompetencer • Udadreagerende, aggressiv adfærd • Følelse af frustration og vrede • Hyperaktivitet, hypersensitivitet • Angst • Selvdestruktiv og selvskadende adfærd • Udvikling af beskyttelses-strategier for at undgå vold eller afsløring heraf • Overtilpassethed • Vanskeligheder med at regulere følelser

Mulige tegn og reaktioner på seksuelle overgreb for forskellige aldersgrupper


Aldersgruppe/ tegn	Fysiske tegn	Psykiske tegn	Sociale og adfærdsmæssige tegn
Alle aldre	<ul style="list-style-type: none"> • Rødmen, irritation omkring kønsorganer, skede- og endetarmsåbning • Smerte, kløe, udslæt omkring kønsorganer, skede- og endetarmsåbning • Vaginal blødning, blødning fra kønsorganer og endetarmsåbning • Blærebetændelse, skedekatar • Blod i underbukserne • Har svært ved at gå eller sidde • Mave- og fordøjelsesvanskeligheder • Klager over utilpashed • Ufrivillig vandladning og afføring • Revner i mundvige, sår i munden • Pådragelse af seksuelt overførte sygdomme • Synkebesvær, ubehag ift. bestemte fødevarer • Usædvanlig kropslugt (sæd) • Følger ikke normal vækstkurve 	<ul style="list-style-type: none"> • Humørsvingninger • Tristhed • Angst • Uforklarlig gråd, skrigeture • Mareridt, bange for at falde i søvn • Udvide ligegyldighed, robotlignende adfærd • Ensomhedsfølelse • Isolation • Reagerer ikke på opfordring til kontakt, trækker sig ind i sig selv/i en skal • Mistillid til voksne • Utryk tilknytning • Dissociation • Ukritisk i kontakten til andre 	<ul style="list-style-type: none"> • Ændring i adfærd • Seksualiseret adfærd • Overdreven/tvangspræget onani • Usædvanlig interesse i og viden om seksualitet ud over alders- og udviklingsmæssigt niveau • Koncentrationsvanskeligheder fx ved leg og samvær med andre • Leg med dukker, hvor seksuelle overgreb illustreres • Regredierende adfærd, baby-sprog • Udadreagerende, aggressiv adfærd, sparke, slå, bide • Hyperaktivitet • Frustration og vrede • Frygt for og modvilje mod bestemte personer eller steder • Umotiveret gråd • Tavshed • Påførelse af selvforskyldt smerte, banke hovedet ind i ting, trække i hår, skære i sin krop • Stoppe ting/objekter op i skede- og endetarmsåbning

Mulige tegn og reaktioner på seksuelle overgreb for forskellige aldersgrupper

Aldersgruppe/ tegn	Fysiske tegn	Psykiske tegn	Sociale og adfærdsmæssige tegn
Mellemstore børn og teenagere	<ul style="list-style-type: none"> • Psykosomatiske klager over smerter i underlivet, hovedpine, mavepine m.m. • Vanskeligheder med kropslig kontakt, berøring • Mangelfuld eller overdreven personlig hygiejne 	<ul style="list-style-type: none"> • Lav selvfølelse • Magtesløshed • Apati • Skyldfølelse • Skamfølelse • Begyndende depression • Indadvendthed 	<ul style="list-style-type: none"> • Indlæringsvanskelig heder, manglende koncentration • Udvide voksen seksuel adfærd, gå forførende, flirtende • Påfaldende påklædning • Manglende blufærdighed eller overdreven blufærdighed ift. egen krop og i relation til omgivelserne • Begyndende selvdestruktiv adfærd • Tab af kompetencer • Begyndende udvikling af beskyttelsesstrategier for at undgå seksuelle overgreb eller afsløring heraf • Mobning • Begyndende selvmordstanker
Teenagere	<ul style="list-style-type: none"> • Tidlig seksuel aktivitet • Tidlig graviditet og abort • Forsøg på at tilbageholde/ skjule fysisk udvikling 	<ul style="list-style-type: none"> • Depression • Mistillid til andre • Manglende identitetsfølelse • Forvirret omkring kønsidentitet • Forøget skyld- og skamfølelse 	<ul style="list-style-type: none"> • Selvskadende adfærd, cutting, selvmordstanker- og forsøg • Spiseforstyrrelser • Alkohol og stofmisbrug • Udvide pseudomodenhed • Hemmelighedsfuld, skamfuld • Udvikling af specielt kropssprog, kropsholdning

*Psykosomatiske symptomer

Symptomerne kan vise sig som "uforklarlig" mavepine eller hovedpine, men der kan også være tale om ufrivillige/nervøse bevægelser/ tics/handlinger.



I forhold til bekymringsgrad henvises til "Bekymringsbarometret" udviklet af Januscentret⁷. Dette barometer anvendes til at vurdere graden af bekymring i rød, gul eller grøn.

Januscenteret har udviklet et værktøj, som kan benyttes som oversigt over tegn på seksuelle overgreb fordelt på forskellige aldersgrupper, der kan anvendes, hvis man som fagperson er i tvivl om en given adfærd er normal.

⁷ <https://www.januscentret.dk/bekymringsbarometer/>

Bilag 2 – Kontaktoplysninger og hjemmesider

Vagten

Kontakt vagten på telefon: 57 87 64 29.

Underretninger

Send altid underretninger til funktionspostkassen: familieraadgivingen@soroe.dk

Link vedr. underretninger: anfør hvilken information, man får ved at klikke her

<https://soroe.dk/boern-og-familier/underret-om-svigt>

Døgnvagten

Har du brug for at komme i kontakt med vagten udenfor normal arbejdstid, kan du ringe på 114. Politiet vil omstille til den sociale døgnvagt, hvor du kan få den videre rådgivning.

Samarbejdspartnere

Børnehus Sjælland

Adresse: Troensevej 10, 4700 Næstved, Telefon: 5588 3380

Sikker mail: boernehussjaelland@naestved.dk

Politiet:

Adresse: Sydsjællands og Lolland-Falster Politi, Parkvej 50, 4700 Næstved.


Telefon: 55 31 14 48.

Andre

Pædagoger, lærere m.fl. kan til enhver tid rette henvendelse til Sorø Kommunes specialrådgivning, som så kan foranledige kontakt til "Børnehuset"- for råd og vejledning i tvivlsager.

Region Sjællands center:

<https://www.regionsjaelland.dk/sundhed/geo/holbaeksygehus/afdelinger/centerforvoldt%C3%A6gtsofre/Sider/default.aspx>



Har du brug for mere viden henviser vi til Socialstyrelsens hjemmeside:

[Overgreb — Socialstyrelsen - Viden til gavn](#)

<https://socialstyrelsen.dk/born/overgreb/haelp-til-indsats/radgivning-om-overgreb>

Nyttige links: - flere links

Når du skal tale med børn der kan være udsat for overgreb:

https://levudenvold.dk/media/i0tbjho5/12-ra-d-til-din-samtale-med-et-barn_210406.pdf

Når du har at gøre med æresrelaterede konflikter:

Kontakt RED (Center mod æresrelaterede konflikter)

[Forside - RED Center \(red-center.dk\)](#)

Links til relevant lovgivning:

Link til forældreansvarsloven: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/776>

Link til Serviceloven: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/1287>

Link til Straffeloven: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/976>